

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. III. Quæstiones circa ipsas Juris Canon. Regul.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

timoratae quodcumque in viâ Dei apparet devium expaveſcunt. *E. C. 4. §. Sancta. Clem. 1. de verb. ſignif.*

XXXVIII. Sanctius eſt paucos Bonos habere, quàm multos Malos.

C. 14. de etat. & qual.

Hinc, Qui præeſt, Subditorum probitati, quàm multitudini magis attendat.

REGULÆ RATIO. Si Cæcus Cæcum ducat, ambo in foveam cadunt; ut à Bonis bonum ſperandum, ſic à Malis malum timendum; Arbor bona bonos fructus facit, Arbor mala malos. *MATT. C. VII.*

XXXIX. Eo quis corpiendus eſt modo, quo peccavit, clàm, ſi clàm; palàm, ſi palàm peccavit. *C. 19. Cauſ. II. Quæſt. I.*

REGULÆ RATIO. Alioquin injuſta vel vana correctio: injuſta, ſi publicè arguatur privata culpa: vana, ſi clàm corrigatur delictum publicum, natum enim ex delicto ſcandalum non auferitur.

XL. Benè loquendo inimicitia extinguenda (*ad-dendum*) & beneficiendo.

C. 88. CAUS. XI. QUÆST. III.

REGULÆ RATIO. Malefactis & Maledictis inimicitia generantur; atqui contrarium contrario curatur.

XLI. Integritas Præſidentium, Salus eſt Subditorum, totiùs Familiæ ſtatus & ordo nutat, ſi quod requiritur in Corpore, non inveniatur in Capite.

C. 5. DIST. LI.

REGULÆ RATIO. Quod à Prælatis agitur, facile trahitur à Subditis in exemplum *C. 7. de voto &c.*

XLII. Cùm duo occurrunt peccandi pericula, majori minus præferendum eſt.

C. 4. 7. CAUS. XXII. QUÆST. IV. C. 1. 2. 20. DIST. XIII.

Hinc, ſi quæ Mulier falſò exiſtmet, vitam ſibi vel Familiæ ſervandam furto vel adulterio, furtum adulterio præferat. Si quis juramentum illicitum ſervandum putans, perjurio vel homicidio exponatur, quod ex his peccatis ſibi minus videtur, eligat. Nul-lus autem in ſimilibus caſibus eſſe poteſt, niſi ex ignorantia vincibili, quæ ideò à peccato non excuſat. Exemplum iſtud eſt in *Can. 1. 2. cit.* In 2. verò ſunt alia, quæ ad rem optimè faciunt.

REGULÆ RATIO. Quò majus eſt periculum, eò majus eſt malum, ideòque magis vitandum.

XLIII. Injuſta Juſti maledictio, ut præmium eſt habenda.

C. 890. CAUS. XI. QUÆST. III.

REGULÆ RATIO. Prodeſt patienter ferenti, præbet ſiquidem merendi materiam, ideòque præmium recipiendi.

XLIV. Alienum poſſidere videtur qui partis non utitur, vel malè utitur.

C. 11. CAUS. XIV. QUÆST. IV.

REGULÆ RATIO. Rebus ſuis Bonus utitur, & benè utitur; alieno autem uti non audeat: Malum verò permittit Deus alieno abuti, & neceſſario illius uſu interdum ex avaritia abſtinere, idque in penam peccati, quo alienum retinet.

XLV. Sana Ratio Exemplis eſt anteponenda. *C. 11. d. 9. Eadem eſt ac 20. hujus Tituli.*

REGULÆ RATIO evidens eſt; Exempla ſiquidem ſanæ Rationi contraria, prava ſunt, proindeque non ſequenda.

XLVI. In Dubiis & Obscuris ſequendum eſt, quod nec Præceptis Evangelicis, nec SS. Patrum Decretis contrarium eſt.

C. 2. DIST. IV.

Dubitatur v. gr. an omne Mutuum eſſe debeat gratuitum; fundamentum dubii eſt, vel numerus, vel autoritas Doctorem, vel rationum pondus, quibus offendi-tur ex unâ parte, ſolum Charitatis Mutuum gratis dandum, & ex aliâ, id omni Mutuo con-

venire: in hoc dubio non eſt ſequenda prima opinio, utpotè contraria Præcepto Evangelico, *Dare nil indè ſperantes*, quod abſolutum & generale eſt, ac SS. Patrum Decretis, quæ in hoc inter Mutua non diſtinguunt.

Quod in Regulâ dictum eſt de SS. Patrum Decretis, ad ea reſtringendum eſt, quæ Sacrorum Librorum Decretis adverſari non videntur.

REGULÆ RATIO. Scripturæ autoritas potior eſt, quàm cujuſvis aliùs.

XLVII. Non eſt à reâ viâ recedendum propter Perditorum convitia.

C. 10. DIST. XLVII.

REGULÆ RATIO. Qui vult Hominibus placere Malis, Chriſti Servus eſſe nequit. *ibid.*

XLVIII. Inferioris Culpa imputanda Superiori, qui, cùm poſſit, illam non impedit.

C. 1. 3. DIST. LXXXVI.

REGULÆ RATIO. Facientis culpam procul dubio habet qui, quod poteſt corrigere, negligit emendare. *ibid.*

XLIX. Ex rerum uſu judicandum non eſt, an bonæ, malæve ſint.

Vid. 99. Regul. Commun. C. 9. CAUS. XIV. QUÆST. V.

REGULÆ RATIO. Poteſt quis re malâ benè, bonâ malè uti.

L. Cum Honoris augmento, cura Sollicitudinis crefcere debet, ut veſtium cultui actionis ornamenta conveniant.

C. 9. DIST. C.

REGULÆ RATIO. Honor eſt laboris ſtimulus, ſicut & merces.

LI. Rationis ordo exigit, ut, qui ſibi vult, ab alio juſtitiam exhiberi, ei non debeat, quod juſtum eſt, denegare.

C. 3. de mutuis petitionib. in 2. Colleſt.

REGULÆ RATIO. Diliges Proximum ſicut te ipſum; qui Proximo negat, quod ab eo exigit, exemplo ſuo ad denegandum movet.

CAPUT III.

Quæſtiones circâ ipſas Juris Canonici Regulas.

Circâ has Regulas, iſta duo tractanda ſuperſunt, **1. Quæ ſit illarum connexio cum reliquo Jure Canonico.** **2. Quæ ſit illarum connexio cum Jure Naturali:** Utrumque autem paucis expediatur.

Ad 1. ergò dicendum, 1. ipſas Juris Canonici Regulas nullam habere connexionem cum illâ hujus Juris Parte, quæ Fidei Dogma tangit; qualis eſt quæ de Fide Catholica, Summâ Trinitate, & de Sacramentis tractat; nulla eſt ſiquidem iſtarum Regularum, quæ Fidem reſpiciat, undè ſit, ut ferè nullam etiam habeant connexionem cum illâ Juris Parte, quæ Mores ſpectat, quatenùs Fide reguntur, qualis eſt quæ circâ Sacramenta, ſimiliaque ſupernaturalia, præcepta tradit. Reſtringitur poſterior Pars hujus obſervationis propter iſtas Regulas. 1. Malæ fidei Poſſeſſor numquam præſcribit. 2. Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. 3. Venia non datur niſi Correcto: hæ enim Regulæ, aliæve ſimiles contingunt Mores, prout Fide reguntur, cùm 1. definitum ſit à Concilio Generali Lateranenſi IV. *C. ult. de Præſcript. & deductum ſit ex Divo Paulo dicente; Quod non eſt ex fide, ſeu conſcientiâ, peccatum eſt.* Duoque alia ſunt Axiomata Sacramentum Pœnitentiæ proximè reſpicientia.

2. Iſtas Regulas connexionem maximam habere cum illa Juris Parte, quæ circâ Diſciplinam verſatur, Moresque, prout Ratione reguntur, quæque aliis omnibus longè major eſt. Omnes etenim, paucis exceptis, directè pertinent, ad Judiciâ, ad Beneficiâ,

ad

ad Contractus, aliaque similia, circa quæ Disciplina occupatur, nec non & Morum, prout Ratione reguntur, Scientia.

3. Disciplinales Regulas benè multas ad Mores converti posse, ac proinde plurimas Juris Canonici Regulas, hoc in sensu, seu indirectè, Mores respicere, ac consequenter confusam, vel remotam cum Canonibus Moralibus connexionem habere.

4. Memorata tria patere ex facta superius cunctarum Juris Canonici Regularum Collectione in Quatuor divisâ Titulos; nam nulla inter eas circa Fidem, saltem expressa, reperitur: circa Mores autem ad plus 30. cæteræ verò sunt Disciplinales & 170. excedunt: inter istas autem occurrunt plurimæ, quæ ad Mores extendi possunt, ut sub istarum singulis notatum est.

Quoad Connexionem ipsam Juris Canonici Regularum cum Jure Naturali, duplici ex parte illam patere dicendum est; nam 1. indubitatum est, illas esse justas: alioquin, cum sint reliqui Juris Canonici vel Principia vel Consequentiæ, reliquum Jus Canonicum injustum esset. Si autem justæ sunt, Juri Naturali, primo Justitiæ creato Fonti, conformes sint oportet.

2. Ratio cuilibet subjuncta illam cum Jure Naturali connecti demonstrat, quælibet siquidem non aliunde, quam ab isto Jure desumitur: Legat & conferat qui dubitabit.

His Quæstionibus adjiciendæ duæ non minùs utiles; nempe 1. *Quomodo utendum sit his Regulis in decidendo?* Ut autem sentiat hujus Quæstionis utilitas, sciendum est à Regulis quibuscumque nonnullos casus excipi, ideòque, antequàm Quis utatur, inspicere debet, an casus decidendus per Regulas ab illis excipiatur, eo neglecto periculosa & nonnumquam perniciofa Decisio; Sicut ULPIANUS intelligendus, dum dicit *Quòd periculosa sit in Jure definitio, parùmque sit, ut non subverti possit*: hujus enim rei causa est hæc Regulis utentis negligentia: Sic quoque CURIUS interpretandus, dum asserit *ex Regulis levia & perniciofa argumenta deduci*, probatque exemplis desumptis ex inconsideratione casuum exceptorum: id enim demonstrat per exempla allata, cum petuntur ex casibus à Jure expressè exceptis. Hinc duò inferuntur: Primum, quòd multùm interfit Quæstionis propositæ Decisio; Alterum, quòd cujusvis abusus Regularum cavendi ratio melior nulla sit, quam quæ indicata est in hac observatione, nimirùm, ne Regulæ ultrà casus in illis præcipuè comprehensos extendantur, quod necessarium quoque est in usu cujuslibet Axiomatis, Aphorismi, Sententiæ, Legis, aliùsve rei similis. Videtis CANISIUM in *Regulis 6. Præfationem, Chassanei Paratula in Cap. ult. Decretalium, & Cabassutium cap. postremo L. 6. Theoria & Praxis.*

Quæstio ultima, *Quid sentiendum de Commentariis circa Regulas Juris Canonici, quanam aliis præferenda?* LANGLET in *Indice præcipuorum Canonistarum & judicio circa illorum Opera, & Editionum collectionem. n. 10.* meminit decem Commentariorum de Regulis Juris Canonici, præfertque aliis illa, quæ à MUXELLANO, POKTO, & CANISIO edita sunt. De 1. autem dicit, quòd pro meliori habeatur, quòdque cognosci possit quanti valeat ex eo, quòd CAROLUS MOLINÆUS in illud Notas fecerit. De 2. quòd magni fiat, sed agatur de re, circa quam non multa legenda; De 3. quòd maximo in pretio sit. Initio hujus numeri loquens de Commentario in folio JOAN. BAPT. NICOLAI in Regulas utriusque Juris, notat hæc in re sufficere breviores sed præcisas Notas, quibus Spiritus Regulæ declaretur cum variis casibus in eâ comprehensis. Viam hanc secuti sumus in Collectione, quam damus, quam inchoavimus anno 1700. ideòque 15. annis antè citatum Indicem, qui editus est an. 1715. Exstat autem hic Index ad calcem Tomi *Comment. in Libertates* eo anno typis recuso.

CAPUT IV.

Conciliatio plurimorum Canonum, quorum Alii sunt inter Regulas Juris sub hoc Titulo collectas in fine Collectionis GREGORII IX. & Collectionis BONIFACII VIII. Ceteri verò pro Regulis habentur, cum plurimis Canonibus alterutrius generis, qui illis adversari videntur.

Collectis omnibus Regulis Juris, quæ passim vagantur per Universum Juris Corpus, illis in varias series distributis, additis Exceptionibus earundem, exposito vario, quem exhibere possunt intellectu, probatisque ac firmatis nostris expositionibus, necessarium etiam ad absolvendum perficiendumque hoc Opus duximus illas inter se conferre, atque eas conciliare, quæ speciem aliquam oppositionis gerunt, idque pariter exequi circa plures Regulas post hanc nostram Collectionem detectas, quæ simili conciliatione indigere nobis visæ sunt, nec non illud Argumentum hæc transferre: hæc rejectio nobis facultatem dabit tantùm expatiandi quantum occasio postulabit, nec cogemur interrumpere connexionem, quam Regulæ collectæ inter se habent. Secus autem crebris Digressionibus opus fuisset, propter difficultates, quæ solvi nequeunt, nisi multi Canones invicem conferantur, undè Collectio Regularum in prolixum Commentarium desisset, prodissetque quod ab Operis consilio abhorreat, in quo intendimus jungere atque ordinare quod in variis locis Juris dispersum atque permixtum est. Semel enim confectâ Collectione, facilius est annotare quid Regulæ contrarium habeant, sive Regulæ ejusdem seriei invicem, sive Regulæ singularum cum cæteris omnibus conferendo: adeòque necessaria est hæc Collatio, ut alia non suppetat via cognoscendi penitus quousque Canones invicem opponantur; plura hujus rei in decursu hujus Tractatus exempla offendemus.

Licet maxima Pars Regularum Juris Canonici desumpta sit è Jure Civili, ut patet ex laudationibus adjectis, & multò luculentius ex Commentario Canisii in Regulas Sexti, non intendimus Canonicas Regulas cum Civilibus conferre, illasque harum ope exponere: Regulas Canonicas cum Regulis Canonicis tantùm conciliare nitimur, nullâ Juris Civilis habitâ ratione, speramusque fore, ut auxilio illo non indigeamus ad componendos (ut aliàs factum fuit) inter se Canones, eamque Methodum aggredi eò magis oportet, quòd Canones, qui suas dispositiones mutuantur è Legibus Civilibus, eas sæpè temperant, præsertim quoties illud æquitas suadet, quo nihil est justius ubi Autores Canonum utramque Potestatem, Spiritualem ac Temporalem, confociant in Regionibus, ad quarum Regimen illos condunt; exceptis iis casibus temperatio Legum Civilium per Canones nullam vim fortitur absque autoritate Principis, nisi Leges illæ Legi Naturali vel Divinæ adversentur, tùm enim Ecclesia declarat tantummodò oportunitatem illam, simulque obligationem Deo potiùs, quam Homini bus parendi. *C. 20. de Præscript.*

Si hunc casum exemeris; Ratio, quæ Leges Civiles à Canonibus temperari approbat, hoc, si de Rebus merè Temporalibus agatur, improbat, alia quippè non est nisi reddendum esse Deo, quæ Dei sunt & quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Porrò hæc Ratio Ecclesiam adstringit ad nihil curandum præter Res Spirituales, quas suscepit, & dimittendas Principi Res Temporales, ad quarum administrationem ipse constitutus est.

Cæterùm Regula Juris nos impulit, ut tentaremus eas quæ sibi videntur adversari invicem componere, quæ extat *C. 29. de Elect. in VI. BONIFACIUS VIII.* qui sæpè illam adhibet, supponit; illam esse Principium certissimum, cui constanter inharendum est eamque velut Fundamentum suæ Definitionis proponit, *Cum expediât Jura Juribus concordare*; & quidem Legum Latores, Novarum aut Veterum Compositores, singulariter attendunt, ne aliquid dissonum irrepat, & suam hæc in re vigilantiam prædicant, ut

testan-